

Oproep om de onafhankelijkheid van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens te respecteren

Reactie op de open brief van 22 mei 2025 van meerdere Europese staatshoofden over het Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Myria, het Federaal Instituut voor de Rechten van de Mens (FIRM), de Centrale toezichtsraad voor het gevangeniswezen (CTRG), het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (IVGM), het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting en Unia (hierna: mensenrechteninstellingen) roepen de federale autoriteiten op om expliciet hun steun aan het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en aan het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens te herbevestigen. Ook vragen ze dat de federale autoriteiten duidelijk stellen dat het Europees Hof voor de Rechten van de Mens gevrijwaard moet blijven van politieke druk. Het Hof speelt een essentiële rol in het waarborgen van de mensenrechten van iedereen, ook van mensen die strafbare feiten hebben gepleegd. Fundamentele rechten zijn nooit voorwaardelijk: ze moeten niet verdiend worden.

Bovengenoemde mensenrechteninstellingen zijn bijzonder bezorgd over het feit dat België ervoor heeft gekozen zich aan te sluiten bij een initiatief dat het huidige functioneren van het Hof en zijn onafhankelijkheid in vraag stelt. 75 jaar geleden stond België mee aan de wieg van het Verdrag en het heeft altijd het belang ervan verdedigd. Net nu mensenrechten wereldwijd steeds meer onder druk komen te staan, is het kader van het Verdrag meer dan ooit noodzakelijk. Het federaal regeerakkoord bevestigt bovendien de toewijding van België aan de rechtsstaat en aan het respect voor de mensenrechten. Door zich echter aan te sluiten bij deze open brief, geeft de Belgische regering een signaal dat haaks staat op deze engagementen.

1. Respect voor de rechtsstaat: de basis van onze democratie

Zoals benadrukt wordt in de open brief van de staatshoofden, hebben democratisch verkozen politieke autoriteiten de verantwoordelijkheid om de veiligheid van personen te waarborgen. In een rechtsstaat moeten zij dit echter doen met respect voor de Grondwet en het internationaal recht, in het bijzonder het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Zij mogen geen druk uitoefenen op de hoven en rechtbanken die dit respect op onafhankelijke en onpartijdige wijze controleren. Deze rechten zijn verankerd in internationale verdragen omdat zij de fundamentele vormen van elke democratische samenleving. Door de ratificatie ervan verbinden staten zich ertoe deze rechten onder alle omstandigheden te eerbiedigen, ook in tijden van verandering.

2. Tendens om de rechterlijke macht en de scheiding der machten in vraag te stellen

De mensenrechteninstellingen die deze oproep ondertekenen betreuren dat de open brief van de staatshoofden past binnen een groeiende tendens bij overheden om nationale en internationale rechterlijke beslissingen niet uit te voeren of in twijfel te trekken. Zij hebben al herhaaldelijk gewezen op het probleem van de niet-uitvoering van bepaalde rechterlijke uitspraken door de Belgische autoriteiten, in uiteenlopende domeinen: detentieomstandigheden, opvang van verzoekers om internationale bescherming, duur van gerechtelijke procedures.

Tal van arresten van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens worden niet volledig uitgevoerd, of met aanzienlijke vertraging. Deze tendens vormt een geleidelijke maar diepgaande ondermijning van de rechtsstaat in België. Het niet naleven van rechterlijke uitspraken, in combinatie met het ter discussie stellen van hun legitimiteit, ondergraaft stap voor stap de fundamentele van de rechtsstaat.

3. Foutieve weergave van de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens

De bovengenoemde mensenrechteninstellingen betreuren dat de open brief van de Europese staatshoofden uitgaat van een onjuiste weergave van de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Het Hof verhindert geenszins dat staten maatregelen nemen om de veiligheid van personen te beschermen. Het verplicht hen zelfs om dit te doen. Het waarborgen van veiligheid is een legitiem doel dat het mogelijk maakt bepaalde fundamentele rechten op een evenredige manier te beperken. Het Hof verbiedt evenmin de uitwijzing van buitenlandse veroordeelden. Het verbiedt echter wel de uitwijzing van een persoon naar een land waar die het risico loopt op foltering, onmenselijke of vernederende behandeling of om een ernstige schending van de fundamentele rechten te ondergaan.

Er is dus geen tegenstelling tussen veiligheid en mensenrechten. De ondertekenende mensenrechteninstellingen onderschrijven het belang van veiligheid voor iedereen, maar dit kan alleen in overeenstemming met de mensenrechten gebeuren.

Federaal Instituut voor de
bescherming en de bevordering
van de Rechten van de Mens

CTRG
Centrale toezichtsraad
voor het gevangeniswezen

Service de lutte contre la pauvreté,
la précarité et l'exclusion sociale
Steunpunt tot bestrijding van armoede,
bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting
Dienst zur Bekämpfung von Armut, prekären
Lebensumständen und sozialer Ausgrenzung

Instituut voor de gelijkheid
van vrouwen en mannen

4. Verbod op foltering is absoluut

Het recht om niet te worden onderworpen aan foltering of onmenselijke of vernederende behandeling is absoluut en men kan daar niet van afwijken. Dit is een recht dat iedere persoon toekomt, ook wanneer die veroordeeld is. Dit recht is onvoorwaardelijk en moet niet verdiend worden. De ondertekenende mensenrechteninstellingen kunnen zich niet vinden in het idee dat elke maatregel die gericht is op de bescherming van personen, systematisch voorrang zou moeten krijgen op de fundamentele rechten van een ander. Een persoon mag niet worden uitgewezen naar een land waar het risico bestaat dat hij of zij gefolterd wordt of ernstige schendingen van zijn of haar grondrechten ondergaat, zelfs al heeft die persoon een strafbaar feit gepleegd. De veiligheid van personen moet worden gegarandeerd met respect voor de mensenrechten.

In een internationale context waarin mensenrechten en gerechtigheid steeds vaker onder druk staan, is het essentieel dat België trouw blijft aan zijn verplichtingen. De aansluiting bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en het respect voor de uitspraken van het Hof zijn meer dan ooit noodzakelijk.

De ondertekenende mensenrechteninstellingen roepen de federale autoriteiten daarom op om consistent te handelen, hun toewijding aan de rechtsstaat duidelijk te herbevestigen en zonder enige dubbelzinnigheid de internationale mechanismen te beschermen die de fundamentele rechten voor iedereen waarborgen, waaronder het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.
